

Ljubljana, 4./XI. 1921. — I./2.

Emil D. Stefanović
lastnik in odgovorni urednik

Ofenziva reakcije.

(Povodom avanture Karla Habsburga.)

Tri leta so minula odkar so se zrušili mnogoštevilni carski in kraljevi prestoli v Srednji Evropi. Kakor slamnati močje so odleteli: cesar Viljem, Karel, kralji bavarski, saksonski itd. itd. med staro zgodovinsko šaro.

Revolucija v Srednji Evropi je triumfirala. Na pepelišču monarhij so se položili s pomočjo delavnega ljudstva temelji demokratičnih republik. In zdelo se je, da se bo dogradila stavba ljudskih republik s pomočjo najzavednejšega proletarijata.

Tri leta bojev, junaških podvigov, velikih žrtev in porazov delavnega ljudstva. Revolucija se v Srednji Evropi ni mogla utrditi. Ona izgublja eno pozicijo za drugo in na njeno mesto že stopa reakcija — javna na Ogrskem in na Balkanu, polskrita na Bavarskem, prituljena in počasna v Nemčiji.

Danes ni na mestu, da podrobno razpravljamo o vzrokih in krivcih ojačenja reakcijskih valov v Srednji Evropi. Ali ni dvoma, da je **kolebljivo, neodločno in oportunistično držanje social-demokratskih voditeljev** v Srednji Evropi silno utrdilo monarhistično reakcijo v Srednji Evropi in na Balkanu. **Prepozno** začnajo oni spoznavati svoje zmote.

Strta s površja ruske zemlje se je razkropila monarhistična reakcija po Srednji Evropi in Balkanu in si je s pomočjo reakcijskih krogov, ki predstavljajo za njo zadnjo nado, napravila topla gnezda v več državah, prežeč na priložnost, da dvigne glavo in s pomočjo monarhistične in kapitalistične reakcije obnovi carski absolutizem v Rusiji. Tudi ona je potom svoje strupene in lažnjive propagande in organizacije dokaj pripomogla k upadanju naprednega duha.

Kapp-ov puč v Nemčiji l. 1920 in prva ter druga avantura Karla Habsburga so javni ofenzivni pojavi Srednjeevropske reakcije. V teh javnih pohodih reakcija meri svoje moči a na drugi strani izziva enoten nastop vseh demokratskih elementov v Srednji Evropi.

Mi vidimo, da je vsak novi puč reakcije boljše pripravljen in skrbnejše, previdnejše organiziran. Reakcija izko-

rišča prav dosledno vsak mednarodni in notranji konflikt — a teh konfliktov je vsled imperijalističnih določb »mirovniških«
pogodb cela vrsta — da vedno zre, ni li prišel že njen čas.

Habsburška monarhistična klika je to pot uporabila konflikt med Avstrijo in Ogrsko zaradi Burgenlanda. Ta konflikt so rešili v Portorožu v korist monarhistične Ogrske, a na škodo republikanske Avstrije v nasprotju z določbami trianonske pogodbe. To je silno ojačilo Habsburško reakcijo.

Vrlutega stremlja francoska politika, boječ se avstronemškega združenja po osnovanju **Podonavske Federacije**. Jedro te federacije naj bi bila **Ogrska**, ki naj potem **Habsburgov** pritegne z ene strani **Avstrijo in Bavarsko**, a z druge strani bojarsko Rumunijo. Federacija bi bila protitež rastočemu vplivu in moči Male Antante ter bi omogočila Veliki Antanti, da izzgrava prvo ter na ta način politično in gospodarsko zavlada in **podjarmi podonavske in balkanske narode**.

To so tudi razlogi, zaradi katerih anglo-francoski diplomati skušajo **preprečiti** energični in odločilni nastop Jugoslavije in Čehoslovaške proti Ogrski.

Nakane Karla Habsburga se za sedaj niso posrečile, toda sama avantura dokazuje, da se monarhistična reakcija čuti že dovolj močno, da že začneja na nekaterih sektorjih odkrito ožefnivo.

Ta avantura jasno dokazuje, da so vsa pripovedovanja o stabilizaciji in umirovljenju Evrope — prazne marne. Razbojniška politika ter nasprotja pohlepni interesov velikih in malih držav kakor tudi socialni konflikti vedno znova in znova pretresajo temelje kapitalistične Evrope, temelje zapaljene po krvavi svetovni vojni.

Vso težo takih potresljev pa prenaša delovno ljudstvo. Rane svetovne vojne se zlijajo odprte. Posledice stranskega klanja so vedno težje za delovno ljudstvo. Horicont pa je poln novih konfliktov in požarov. Delovno ljudstvo mora pazno motriti črne oblake, ki se zbirajo, da ne bo v bodočih viharjih strto tako kot za časa svetovne vojne.

tem je namen kapitalistov dosežen. Kajti delavec in revni kmet čakata, čakata, pri tem pa ne vidita, da je njihova edina rešitev v ujedinjenju vseh delavcev in kmetov v eni stranki.

Na Madžarsko se je povrnil Karl Habsburg, ker je slutil, da mu je srednje - evropska reakcija pripravila ugodna tla. Nedavno je bila v Nemčiji reakcijska ofenziva proti Wirtu. V Berlinu je pri volitvah zmaga reakcija. V Belgiji likvidirajo socialiste. V Angliji pripravljajo reakcijski generalni boj proti domačemu proletariatu in proti sovjetski Rusiji. Ko so premagali rudarje, ko so se prepričali o *neslogi*, ki vlada med angleškim proletariatom, so dali angleški reakcijski signal za ofenzivo... In človekoljubni angleški lordi zahtevajo danes, da se z

Rusijo ustavijo trgovski odnosi, ker ta škoduje interesom angleškega kapitala s propagando na daljnem vzhodu. In istočasno, ko preti v nekaterih ruskih gubernijah, milijonom delovnega ljudstva smrt, zahteva človekoljubni Lloyd George, da plača sovjetska Rusija carske dolgeve.

V Franciji se bore industrijski proti 8-urnemu delavniku, proti visokim delavskim plačam, proti delav-

ski stranki in istočasno hujska opustošeno Poljko proti Rusiji.

Amerika, »najsvobodnejša in človekoljubnejša«
dežela na svetu meče delavstvo na cesto in pošilja proti stradalnim železničarjem vojaštvo.

Reakcija pripravlja strnjeni pohod proti delovnim množicam... Delovno ljudstvo, ti se pa cepiš na neštnevilne stranke in strančice.

Odločno stališče čehoslovaških strank napram reakciji.

24. oktobra je bila v Pragi skupna seja notr. in zun. odbora. Potem ko je dr. Beneš obrazložil svoje stališče, se je otvorila debata o njegovih izjavah. Prvi se je oglašil k besedi poslanec komunistične stranke **Kreibich**, ki je izjavil, da govori v imenu vseh komunističnih organizacij in strank. Rekel je: »Mi nikakor nismo prezrli reakcijske in monarhistične nevarnosti v Evropi. Že pre mnogokrat smo opozorili na to nevarnost, ali naših svaril niste resno vzeli. Danes vidimo, da se je uresničila naša največja bojazen. To, kar se godi na Madžarskem, je **izredno resna nevarnost** za položaj, ki si ga je zagotovil proletarijat v vseh evropskih državah po preobratu. Mi vidimo v monarhističnem podjetju na Madžarskem tudi najskrajnejše ogroženje nacionalne samostojnosti češkega ljudstva in mi komunisti vseh narodov smo edini v naziranju in prepričanju, da je nacionalna samostojnost in nedotaknjenost, važen predpogoj revolucionarnega gibanja po celi Evropi v socialistično smer.

Zato smo za energično zadušitev reakcije in monarhizma na Madžarskem z najostrejšimi sredstvi. Ali mi zahtevamo hkrati uničenje sleherne reakcije na Madžarskem, pa naj se pojavi ali pod imenom **Karol**, ali **Horthy**. Mi ne razlikujemo republikanske od monarhistične reakcije. Predvsem smo zato, da se že napravi Karla in **Habsburžane končnoveljavno neškodljive**. Komunisti smo vznemirjeni radi tega puča in obenem so nezaupni napram notranjemu sistemu v Češki sami. Svari pred tem, da naj se ne bori proti reakciji z reakcijskimi sredstvi in zahteva različne korake za oproščenje delavcev, političnih kaznivencev, za boj proti veleposestnikom, ki podpirajo monarhistično centralo v Švici. Za krivce tega Karlovega puča smatra one, ki so poskrbeli, da se je po svojem prvem monarhističnem poskusu vrnil zdrav v Švico. Krivi tega puča sta tudi Italija in imperijalistična Francija. **Čehoslovaški delavci vseh narodnosti bodo energično in skupno nastopili proti madžarski reakciji.**

V imenu social - demokratične

stranke je podal izjavo poslanec **Koudelka**: »Delovni razred Čehoslovaške se je ob boju za državno samostojnost zavedal tega, da se more ta boj **samo tedaj zmagovito končati, če se zlomi definitivno in trajno moč habsburške dinastije**. Zgodovina tega prokletega rodu je zgodovina našega največjega nacionalnega zatiranja. Mi pričakujemo in upamo, da bo naša politika ob tej uri nevarnosti trdna in odločna, da se nevarnost habsburške restavracije odstrani in se zagotovi, da ne pride več do takih poskusov.«

V imenu narodnih socialistov je izjavil **Hrušovský**: »Habsburžani niso bili samo predstavniki krvavega nacionalnega zatiranja, ampak tudi gospodarske sužnosti in kulturne reakcije. Ponoven prevratni poskus na Madžarskem potrjuje to, kar smo vedno trdili, da ne pomenijo Habsburžani v Budimpešti samo obnovitve monarhije na Madžarskem, ampak tudi padec republike v Avstriji in **splošen pohod reakcije po celi Evropi**. Naše stališče je jasno: **Uničiti celokupno reakcijo srednje Evrope!**«

V imenu nemških nacionalistov se je izjavil **dr. Lodgman** v istem zmislu.

Nemški socialni-demokrat, **dr. Czech** je rekel: Vsi dogodki pričajo o **splošnem naskoku kontrarevolucije** in da je njen pijonar **Karol Habsburg**. To reakcijo moramo zadušiti v kali. **Vojne pa ne sme napovedati država brez dovoljenja narodne skupščine** in zato zahteva takojšnje sklicanje parlamenta. **Kajti noben trenutek ne smemo pozabiti na grozote svetovne vojne! Proletariat vseh držav mora stati danes v strnjenih vrstah.**

Republikanec **Hnidek** je izjavil: »Mi zahtevamo popolno in končno veljavno likvidacijo karlistične pustolovščine, da ne bodo po vojni nastale države ogrožene z zopetno vzpostavitvijo monarhije.«

Nemški demokrat **dr. Kalra** je rekel: »Dokler je vzpostavitev monarhije na Madžarskem stvar njene notranje ureditve in ne ogroža drugih držav, se nikakor ne sme intervenirati, kar je edino pravilno demokra-

Svetovna reakcija.

Reakcijske klike, ki so privedle narodno gospodarstvo na rob propada in poglne vso delovno človeško družbo v bedo in pomanjkanje in povzročile v množicah delavnega ljudstva duševno in fizično utrujenost, dokazujejo zelo dobro svojo praktičnost.

Po celem svetu koraka reakcija proti proletariatu, ki mu hoče znizati že sedaj sramotno nizke plače in hkrati podaljšati 8-urni delavnik.

Proletariat, ki je izkrmavel v svetovni vojni, stoji danes neodločen. In reakcija pleše: »Delavec, ne veruj v socialistično bodočnost! Veruj svojim gospodarjem!«

Delavec ne veruje svojim gospodarjem, ali on ostaja v vrstah social - demokratov, ki so pripomogli s sodelovanjem s kapitalističnimi strankami k ojačenju reakcije. In s

„DELAVSKE NOVICE“ izhajajo vsak petek.

Uredništvo in upravništvo: Turjaški trg 2.

Letna naročnina 96 K
mesečna naročnina 8 K

Posamezna številka 2 K.

tično stališče. Država tudi mobilizacije ne sme izvršiti brez dovoljenja parlamenta.

Zastopnik ljudske stranke *Myslivec* mu je odgovoril, da ta Karlov izlet ni nikako notranja madžarska zadeva, kajti če bi prišel Karol na kraljevi prestol, bi takoj zavzel stališče nedotakljivosti bivše ogrske kraljevine in bi eo ipso napadel sosedne države, ki so po mirovni pogodbi dobile nekaj bivših ogrskih pokrajin. Dalje je opozarjal na drugo središče nevarnosti za srednjo Evropo, München na Bavarskem, kjer se je isto tako ustvarila reakcijska atmosfera.

Hrvatska republik. kmetska stranka napram srednjeevropski reakciji.

Poslednji »Slobodni dom« prinaša sledečo izjavo predsednika stranke:

»Zadnja dva meseca nas izprašujejo ljudje najrazličnejših strank, seveda vse sama gospoda, in sicer naša domača in tuja, če je resnica, da ima hrvatska republikanska seljačka stranka pri Karlu Habsburgu dva svoja odposlanca z našim polnomočjem.

Ko smo prvič slišali to vprašanje, smo rekli, da je tako brezmiselno in glupo govoriti o tej ali oni zvezi hrvatske republikanske seljačke stranke s Karlom Habsburgom, da nato ni niti vredno ozreti se. Ali vedno češče smo slišali to stvar, dokler nam ni nedavno neki avstrijski Nemec, a za njim neki Švicar rekel, da sta pri Karlu Habsburgu v resnici dva človeka, ki se izdajata za naša polnomočnika pri njem.

Tudi sedaj bi še ne prinesli te stvari v javnost, ali danes 19. okt. 1921 l., smo slišali vse gotovo in sigurno, da se v peštanskih vladnih krogih govori, a v dunajskih zastopniških krogih, da se na ves glas zahtuje, da je slednjič Radića kupila belgrajska vlada in da se je odpovedal programu in cilju hrvatske seljačke republikanske stranke, in da je tako dolgo odklanjal beograjske ponudbe samo zato, da od Beograda čim več dobi.

Če dobro presodimo te povsem sigurne vesti, potem vidimo, da se more vsak dan zgoditi, da kak odbor hrvatskih emigrantov ali kdo drugi v inozemstvu, in naposled v sosedni Madžarski v našem imenu pozove hrvatski narod na oboroženo vstajo. Zato smatram za svojo dolžnost in za svojo pravico, da kot vodstvo HRSS vse svoje pristaše in pristašnje ponovno opomnim, da ne verujemo niti enemu pozivu in nobeni vesti, da mi nočemo in ne vršimo no-

V imenu češke demokratske stranke je govoril *dr. Kramár*, da gleda njegova stranka mirno in brez vsega razburjenja na vse, kar lahko pride. Vlado pozivlja, da uporabi vsa sredstva in upa, da bodo šli za vlado tudi oni, ki so se danes s tako odločnostjo branili vsakih vojaških eksperimentov.

Krščanski socijalist *Feierleil* je branil stališče, da je vprašanje monarhije na Madžarskem notranja zadeva te države same. Krščanski socijalisti so proti mobilizaciji in vsakemu obnovljenju vojnih grozot.

bene druge politike nego one, ki je bila pred šestdeset tisoči hrvatskega naroda najbolj svečano potrjena z narodovo in zastopniško prisego, dne 8. jan. 1920 v glavnem mestu Zagrebu in pozneje povedana in raztolmačena v tolikih zaključkih in porokah hrv. republikanske večine.

Mi se ne bojimo nikogar in ničesar in ravno zato ni treba, da se rotim in upiramo.

... Na Madžarskem so se baš te dni zedinili generali, grofi in duhovniki proti madžarski splohi, in proti madžarski kmečki stranki še posebej. Ta madžarska kmetska stranka, ki jo vodi *Štefan Szabo Nagy* tad ima večino, in v duši je republikanska, in je zato tudi javno zahtevala, da si madžarski narod sam izvoli kralja. To so začutili madžarski velikaši, ki so se vsi zedinili (i *Andrassy* i *Apponyi* i *Bethlen* i *Banffy*) v tem, da je edini zakoniti madžarski kralj *Karl Habsburg*. Dobro. Naj imajo Madžari Habsburga. To je njihova stvar. Ali mi, Hrvati smo pred celim svetom jasno in glasno povedali svojo voljo 28. nov. 1920. Mi, Hrvati ostajamo pri tej svoji volji in odloku, in kdorkoli se temu protivi in kdor pusti enega Madžara proti tej volji na hrvatska tla, je izdajica hrvatskega naroda in domovine Hrvatske, in z njim bomo tudi mi obračunali kot izdajico.

Nad Hrvatsko samo: Bog na nebu. — V Hrvatski sami: svobodna volja hrvatskega kmetskega naroda!

V Zagrebu, 19. okt. 1921.

Stjepan Radić, predsednik HRSS, *Josip Predavec*, dr. *Vladko Maček*, podpredsednika.

(Opozorjamo čitatelje zlasti na njegov stavek: »Naj imajo Madžari Karla Habsburga! To je njihova stvar.« (Op. ur.)

Koncentracija ruske reakcije v Jugoslaviji.

Za mnoge je uganka, piše korespondent »Golos Rosiji« kako to, da Jugoslavija ne samo ne dopušča, temveč tudi protežira delovanje črnoreakcijskih krogov ruske emigracije.

Razven »Svobodne Tribune« v Zagrebu niti eden jugoslovanski časopis ne opozarja na veliko nevarnost, ki jo predstavlja črnoreakcijska ruska emigracija v SHS državi. In karakteristično je za naše temno javno mišljenje, da nas mora časopis zmerne ruske emigracije opozarjati na to nevarnost.

Kaj pa predstavljajo pri nas ruski reakcionarji? Oni so postali država v državi. Za njih ne veljajo niti ustavni niti zakonski predpisi, kakor za druge državljane. Oni so pri nas privilegirana, organizirana plemiška kasta. Samo nekoliko primerov:

Dočim vse velike sile Evrope in Amerike de facto priznavajo današnjo sovjetsko vladu za pravo vladu Rusije, dočim ko skoraj vse države sklepajo trgovinske pogodbe, dočim v Londonu, Berlinu, Rimu, Dunaju, Varšavi, Kristianiji, Stokholmu, Kopenhagenu in drugih stolicah pripoznava sovjetske po-

slanike kot edine predstavitelje Rusije, sprejema naša vlada bivšega carskega poslanika *G. Strandmana* kot oficijelne predstavitelja Rusije v Belgradu. On ima vse akreditivne zastopnika velike države. Katero državo on zastopa? On zastopa absolutistično carsko Rusijo, ki jo je l. 1917, torej pred 4. leti revolucija zbrisala iz zgodovine! Vsa ruska demokracija počenši od oktobristov, kadetov, soc. revolucionerov, menševikov in boljševikov ne mara niti slišati več o carski Rusiji! 80% ruske emigracije je celo proti restavraciji carskega absolutizma. *G. Strandman* je torej zastopnik 20% najreakcionarnjših ruskih emigrantov bivših opred in generalov carskega režima. Z ozirom na postopanje velikih in malih držav, ki de facto priznavajo realno silo današnje ruske države, je naravnost smešno, če ne zelo karakteristično, da samo Jugoslavija gleda v 20% črno reakcionarnih ruskih krogih kot v predstavitelje Rusije. Pri tem je treba omeniti to, da so ravno ti črnoreakcijski ruski krogi bili od nekdanj sovražniki jugoslovanskega ujediniteljstva in vedno zvesti oprode *Hohenzollercev* in *Habsburgov-*

cev, s katerimi je bila dinastija Romanovska v intimnih rodbinskih zvezah.

Ti črno reakcijski elementi so posebno pod vladno *Protopopova* l. 1916 in 1917 z vsemi silami delali proti jugoslovanski dobrovoljni akciji, plačujoč agente, ki so rušili jedinstvo v jugoslovanskem korpusu.

Isti elementi so bili glavni boritelji in povzročitelji Londonskega dogovora, ki ostavlja 500.000 Slovencev Italiji.

Še celo po razpadu Avstro-Ogrske Monarhije so bili ti krogi proti ujedinitelju Srbov in Hrvatov, zahtevajoč samo pravoslavno Srbijo, ki naj bi služila za oporo carskemu imperijalizmu na Balkanu.

Konference monarhistov v Bavarski, intimne zveze te klike z *Hindenburgom*, *Habsburgom* in *Horthyjem* jasno dokazujejo tudi slepecem, da ta reakcijska monarhistična ruska klika stoji v najtesnejših organizacijskih zvezah s Srednje Evropsko reakcijo, ki hoče restavrirati Avstro-Ogrsko in nemško monarhijo. Preiskava proti atentatorjem na prestolonaslednika, kralja je dokazala, da je ta klika imela potom generala *Komisarova*, ki je izrazil predstavnik carizma, svoje prste pri organiziranju atentata.

Politika hrvaškega bloka.

Hrvaški blok sklicuje hrvaški parlament v Zagrebu!

Radićeva stranka, ki je zadnje tri dneve imela posvetovanja, je izdala politično deklaracijo, ki se mora smatrati za politično deklaracijo celega hrvaškega bloka. Ta deklaracija ima 4 točke. V prvi točki se izjavlja, da se na temelju zaključka hrvaškega državnega zakona od 29. oktobra 1918 in na temelju resolucije glasovanja od 28. novembra 1920 na teritoriju Hrvatske, Slavonije in Dalmacije ukinejo vsa prava dinastije rodu *Habsburg-Lothringen* na hrvatski prestol. Ta točka konča z izjavo, da beograjska vlada po vsej verjetnosti ne bo delala ovir, da se narodni zastopniki, zbrani na teritoriju Hrvatske, Slavonije in Dalmacije sestanejo kakor hrvatski državni zbor v svrhu, da se Habsburžane formalno prežene raz prestola Hrvatske. Druga točka deklaracije govori o nevezdržnosti današnjega sistema, ki ne pozna ne vlade, ne parlamenta, ne ministrskega sveta, niti zakonodajnega odbora, nego samo ministristvo policije. Tretja točka se tiče ustvarjanja hrvaškega narodnega bloka kot zgradbe vsesкупne hrvaške in kot jasn izraz volje hrvaškega naroda. Četrta točka naglašja, da je jedina možnost za trajni sporazum hrvaškega naroda s srbskim in slovenskim narodom sestanek vseh narodnih zastopnikov, zbranih na teritoriju Hrvatske, Slavonije in Dalmacije v hrvaškem saboru. — Razven tega je bilo na raz-

In dočim se stavlja izven ustave in zakona najboljši delavski elementi, ki so v 7 letnem boju krvaveli in stradali na raznih frontah, se dopušča črnoreakcijski kliki navzlic gori navedenim faktom organizacijo države v državi.

Da so oni država v državi, dokazujejo sledeči fakti: *T. Strandman* je akreditiran pri našem dvoru kot zastopnik svoje države. On je že s tem vrhovni šef ruske emigracije, ki ima svoje zastopniške pisarne, avtonomne v vseh mestih SHS države. Na ta način predstavlja ruska emigracija organizirano politično silo, ki je privilegirana pred vsemi ostalimi državljani v Jugoslaviji. Ta sila ima tudi svojo oboroženo silo: Oficirji hodijo v njihovih uniformah in z orožjem. Oni imajo svoje kadetske korpe v Sarajevu in Strnišču pri Ptujju s okoli 1000 gojencev. (Glej *Revue internat. de Groix* grove.) Njim se tudi izplačujejo srbski dolgovi, ki jih je današnja ruska vlada anulirala! »Golos Rosiji« poroča, da imajo tudi svojo policijo in celo svoj mobilizacijski plan, katerega urejuje general *Potocki*. »Slobodna Tribuna« po pravici opozarja na veliko nevarnost, ki jo predstavlja ta »država« za vse demokratične pridobitve v Jugoslaviji.

pravih Radićevcev sklenjeno, da ima stranka delati na to, da ne bo poleti l. 1922 več nepisanih kmetov, starih izpod 40 let.

Istočasno z zborovanjem Radićev stranke se je vršilo zaupno zborovanje Hrvatskega bloka. Zborovanja so se udeležili predsedniki organizacij Hrvatske republikanske seljačke stranke, člani Hrvatske zajednice, člani Hrvatske stranke prava, člani Hrvatske težačke stranke iz Bosne, odposlanci Hrvatskega kršćanskega saveza in zastopniki hrvaškega delavstva. Zborovanja so se udeležili tudi zastopniki hrvaškega dijaškega bloka. Navzočih je bilo 46 poslancev Hrvatske republikanske seljačke stranke, trije poslanci Hrvatske stranke prava, štirje poslanci Hrvatske zajednice in štirje poslanci Hrvatske težačke stranke. Kot gosta sta bila navzoča poslanec *dr. Mončilo Ivanić* iz Srbije in *dr. Džafar Kulenović*. Skupščine se je udeležil tudi *Stjepan Radić*. Govorili so *dr. M. Košutić*, *dr. Mate Drinković*, *dr. Mončilo Ivanić*, *dr. Džafar Kulenović* ter zastopnika kmetov *Urojić* iz Moslavine in *Ant. Jelić* iz Srema. Zborovanje je trajalo do 14.15. Po končanem zborovanju Hrvatskega bloka so zborovalci priredili manifestacijski obhod po mestu. Manifestanti so peli in vzklikali *Radiću*, *Hrvatskemu bloku* itd. Po posredovanju policije so se manifestanti mirno razšli.

Kolebanje jug. demokrat. stranke.

Demokratska stranka je nova politična tvorba, sestavljena iz najrazličnejših kosov in delov. Njeno jedro tvorijo srbski samostalci, naprednjaki in liberalci. Od bivših strank na Hrvaškem, se je pretopila v demokratsko stranko srbsko-hrvaška koalicija. Na Slovenskem tvori njeno jedro mladoradikalna grupa — na desnem krilu liberalna stranka, a na levem samostojna kmetska stranka.

Srbski naprednjaki in liberalci so predstavniki najbogatejših posestnikov v Srbiji. Pod *Obrenovićem* so oni vodili državno krmilo kraljevine do leta 1903, ko so po umoru kralja *Aleksandra* prišli na površje radikalni, do takrat neusmiljeno preganjani po naprednjakih in liberalcih.

V današnji skupščini sta voditelja tega demokratskega srbijanskega krila *Voja Marinković* in *Voja Veljković*.

Samostalci, nazvani tudi mladoradikalni, disidenti radikalne stranke z *Ljubo Davidovićem* na čelu. Pred

vojno so vodili opozicijo proti staroradikalom (*Pašić*, *Protić*) in so se naslanjali na male posestnike ter na nižje uradništvo. Po vojni je en del vstopil v demokratsko stranko, a drugi del v republikansko.

Srbsko-hrvaška koalicija s *Svetozarom Prebičevićem* na čelu, je bila do prevrata v glavnem stranka bogatejših srbskih posestnikov na Hrvaškem. Za časa Tise med vojno je imela na Hrvaškem glavno besedo.

Slovenski sestavni del demokratske stranke tvorijo bivši liberalci s *dr. Tavčarijem* na čelu in pa mladoradikalni s *dr. Žerjavom*, *Kukovcem* in *Kramarjem*.

Jedro demokratskega programa je bila agrarna reforma. Demokrati so bili parkrat sami v družbi s socijal-demokrati na vladi brez radikalov. Po številu poslancev so oni druga najmočnejša stranka v skupščini.

Že sam sestav stranke karakterizira njeno politiko. Na ljubo centralizmu so oni popustili v glavnem de-

lu svojega programa v agrarni reformi, ker so bili primorani, da se koalirajo za izglasanje centralistične ustave z bosanskimi mohamedani, ki so prestavili fevdalnega veleposestva v Bosni.

Kot glavni boritelji centralizma, so oni največji politični nasprotniki avtonomistov in federalistov. Njihovo stremenje po centralizmu je razumljivo, kajti znano je, da so oni v glavnem zastopniki razvijajočega se nacionalnega industrijskega in bančnega kapitala.

Demokratska stranka je v zadnjem času povsod izgubila na simpatijah, ker je v njej prevladovala v zadnjem času struja, ki opušta vse demokratske parole in metode političnega boja in vedno bolj osvaja reakcionarni način vladanja na ljubo pretiranemu centralizmu.

Zato je razumljivo, da so dalekovidnejši, demokratsko čuteči člani nezadovoljni s politikom dosedanjega vodstva. Opaža se stremenje srbskih naprednjakov in liberalcev, da

se organizirano izločijo iz stranke. Ravno tako iščejo iz istih vzrokov hrvaški demokratje stikov z g. St. Protićem, a tudi med slovenskimi demokrati grozi razkol: Starini okoli »Slovenskega Naroda« žele gledajo z enim očesom v snujočo tukaj se radikalno stranko.

Demokatičen program in načrti agrarne reforme so pripomogli demokratski stranki do precejšnje moči. Posebno med malomeščanstvom je stranka uživala dokaj simpatij. Politika absolutističnega centralizma, katerega stranka zagovarja in opuščanje agrarne reforme v korist veleposestva pa bo spodmaknilo stranki tla v širših masah malih posestnikov.

In dočim skuša radikalna stranka potom akcije St. Protića rešiti svojo premoč, dosedaj ni med demokrati nobene močne osebnosti, ki bi skušala obrniti stranko na pota njenega demokratskega programa. Odločitev med reakcijo in demokracijo, bo odločila njeno usodo.

Izkoriščani.

Kateri sloji spadajo v razred izkoriščanih? Na čelu izkoriščanih množic stoji brezdomno industrijsko mezdno delavstvo. To delavstvo ne vodi razrednega boja proti kapitalu samo zato, ker ga je največ, ampak tudi zato, ker se odlikuje pred drugimi izkoriščanimi sloji s svojo duševno kvaliteto, in svojim posebnim mestom v produkcijskem razvoju. Razvoj kapitalizma je v prvi vrsti razvoj industrijskega kapitalizma, ki s svojo napredujočo tehniko uničuje mali obrat in male obrtnike izpreminja v proletarce; s hitrim razvojem industrijskega kapitalizma se pa hkrati množi število industrijskega proletarijata.

Industrijski kapital je v kratkem času s svojo gigantsko silo preobrazil svet. Industrijski proletarijat je spoznal, da zanj ni rešitve v malem obratu, da je misel na posedovanje lastnih proizvodnih sredstev glupost. On ostane proletarec, ki mora prodajati svojo delovno silo, za katero dobi mezdo, ki je tolika, da ravno živi. Povišanje producirane blaga koristi samo njegovemu delodajalcu, ki vedno bolj bogati, medtem ko ostane on proletarec.

Le, če se združijo vse te proletarske množice, da dosežejo povišanje plač, ali temu nasproti je vedno kapitalistično stremenje znižati plače in s tem povečati svoj dobiček.

Ali taka združitev ima mnogo važnejšo posledico kakor povišanje plač, namreč — delavski razred spozna, v čem je njegova moč. Industrijski proletarijat živi v množicah skupaj in brzo spozna, da je vsak posameznik brez vsake moči pred kapitalizmom, da morejo doseči vsako zboljšanje svojega življenja samo s skupnim nastopom, z organizacijo, ki se ji podreduje posamezne osebe. Tako vzraste organizacija, disciplina. Hkrati pa uvideva bistvo kapitalistične družbe, v kateri so kapitalisti samo pijavke človeštva. Zato prihaja v proletarijat spoznanje, da se mora otresti kapitalistov, obdržati pa mora visoko razvito produkcijo in se ne vrniti k malemu obratu. Zato je cilj industrijskega proletarijata — socializacija industrije in skupno družabno produciranje.

Ali kljub temu, da industrijski proletarec najbolje razumeva moč proletarske organizacije in discipline, vendar ne tvori sam izkoriščanega razreda.

Popolnoma se razlikuje od industrijskega kapitala trgovski kapital

z vsem svojim malomeščanskim gospodarstvom. — Kmet rabi za plačevanje davka, nakupitev orodja, obleke itd. denar. Da pa on dobi denar, mora prodati svoj pridelek, s tem pa postane popolnoma odvisen od nestalnih tržnih cen, ker njegovo nazadnjaško gospodarstvo prekaša veleobrat. Izposodi si denar, da razširi svoje podjetje itd. Sedaj pa mora najprej plačati obresti, če noče, da mu prodajo njegovo lastnino, v katero je ves zaljubljen. Zato mora od zore do mraka garati njegova družina, biti zadovoljna z najslabšo živlensko preskrbo, tako da živi mnogo slabše nego dninar, ker poleg štedenja živi še v duševnem barbarstvu. Če ne štedi na vseh straneh in se ne pota dan za dnem, pa pride »na kant«. To je slika malega kmeta.

Tak mali kmet živi v istih razmerah kakor zadolžen rokodelcelec. On je tudi izkoriščen po kapitalu, ki mu tudi dovoljuje samo najpotrebnejšo živlensko preskrbo in mu ves preostanek jemlje — tu v podobi obresti. Zato spada tudi revni kmet v izkoriščani razred, in ima interes na tem, da se bori proti kapitalu.

Vsekakor vplivajo njegovi posebni življenjski odnosi na njegovo pojmovanje razrednega boja. Ti malomeščanski sloji hrepene po povratku cvetočega malega obrata. Ta »lastninski fanatizem« in »omejenost« je ogledalo naravnih razmer.

Tak kmet ne pojmuje kapitala kot napredno silo, ampak samo kot osvojevalno silo, ki ga proletarizira. Če se govori z njim o kapitalu, si ga on ne more drugače predstavljati kot samo oderuha; če se govori z njim o boju proti temu kapitalu, ne more on misliti, da se govori o višjem velikopoteznem proizvodnem načinu, ampak on misli samo na to, da se ga hoče oprostiti vampirja, ki mu sedi za tilnikom. Kapital za malega kmeta ni visoko razvito gospodarstvo mogočnega soseda, ampak samo oderuh in banka v mestu, ki ga izsesava.

Če hočemo torej pridobiti malega kmeta za to, da gre v boj skupno z industrijskim proletarcem, mu moramo predložiti vso resnično sliko industrijskega kapitalizma. Pokazati mu moramo, da ves ta industrijski razvoj ne more voditi nazaj k malemu obratu, ampak da vodi na pot še širše gospodarske organizacije, ki omogočata slehernemu boljše existenco.

postopanje entente napram Rusiji. V pozivu pravi med drugim: »Kapitalistične države razpravljajo o gospodarskih in socialnih problemih od bregov Tihega oceana do poljsko-litavskih mej.

Ali kadar morajo svoje ideale uresničiti v praksi, niso zmožne, da dajo kredite. Nimajo denarja.

Nimajo denarja za gladne in bolne. Nimajo denarja za rešitev otrok iz bede in smrti.

Ali za vojne ladje, granate, strupene pline in druga »civilizirana« morilna sredstva vam dajo, kolikor se jim poljubi.

Japonska daje 115 milij. funtov za vojsko in mornarico. Anglija je nedavno zgradila 4 vojne ladje za 40 milij. funtov šterlingov. Ista Anglija je imela v dobi premirja 4.300.000 funtov za zrakoplove. Francija zapravlja ogromne svote in človeško silo za svojo številno vojsko.

Vse te dežele, dežele »zveze miru« zapravljajo ogromno narodno gospodarstvo za uničevalna sredstva, za priprave na novo vojno.

One kriče o miru, pripravljajo se pa na vojno!

Amerika.

V Ameriki se je pričela železničarska stavka proti znižanju plač. Prvi so začeli stavkati železničarji in železniški uslužbenci severne železnice. Stavka železničarjev na tej progi je signal za splošno stavko.

Anglija.

Delavstvo proti načrtom Lloyd-Georgea.

Lloyd-Georgejeva izjava o borbi proti gospodarski krizi je vzbudila veliko ogorčenje med angleškim proletarijatom. Vodja delavske frakcije v parlamentu, Klajns je v parlamentu opozarjal poslance na to, da se v sedanji gospodarski krizi ne more omejiti parlament na polovične odloke glede brezposelnih, ampak da mora pričeti z aktivnim delom za reguliranje industrijskih sil dežele. Predlagal je, da se mora obložiti kapital in dividende. »Če boste gledali na položaj preveč primitivno« — je rekel — »in če boste začeli zmanjševati plače, potem ne bodo doseženi zaželeni rezultati ozdravljenega gospodarstva«.

Nil Mac lin je izjavil: Delavstvu grozi odpustitve. Zakaj ne znižate procentnega dobička kapitalistov? Kajti samo malo znižanje bi dalo na stotine milijonov, ki bi jih uporabili za borbo s krizo.

»Daily Herald« piše: Vlada govori vedno o tem, da je bilo za brezposelne potrošenih 48 milij. funtov šterlingov. Ali zakaj pa niti z eno besedo ne omeni o 100 mil., potrošenih za Kolčaka in Denikina, o dvesto milijonih za oborožitev? Vladni predlogi ne bodo niti najmanj zboljšali splošnega položaja. Anglija mora stopiti v stike s sovjetsko Rusijo, ki rabi produktov; potem bo rešeno vprašanje brezposelnosti v Angliji.

Zvišanje števila brezposelnih.

Število brezposelnih je po uradnem poročilu v zadnjem tednu poskočilo na 1.384.800, kar znači zvišanje 8.032 v premeri s prejšnjim tednom. Te številke veljajo samo za one, ki dobivajo podporo. Ali razen teh je še 396.000 brezposelnih, ki ne dobivajo več podpore, ker jim je že minul določen maksimalni rok. Torej je sedaj v Angliji brezposelnega proletarijata 1.780.800.

Francija.

Francoski socialisti proti sodelovanju z buržuazijo.

Konferenca francoskih socialistov je sklenila, da ni dopustna nikaka

koalicija z buržuaznimi strankami. Tozadevna resolucija je bila sprejeta s 1.447 glasovi proti 495.

Kriza nacionalnega bloka v Franciji.

Poslednji nastop Brianda v francoskem parlamentu znači njegovo orijentacijo na levo, t. j. na stran radikalnejših elementov »demokratskega ujedinjenja«. V tej najštevilnejši frakciji v parlamentu z njenimi 180 poslanci se je začel razkol. Znatni njen del je proti skrajno-reakcionarni politiki nacionalnega bloka. Pričakuje se, da bo ta del ustanovil koalicijo levih buržuaznih elementov.

Italija.

Ministrski svet je odobril projekt rusko-italijanske trgovske pogodbe. Dogovor je bil izročen zastopniku sovjetske Rusije v Rimu, da ga podpiše.

Nemčija.

Kaj izgubi Nemčija v Gornji Šleziji.

Rešitev »lige narodov« o gornješlezkem vprašanju je že znana. Nemčija izgubi v Gornji Šleziji od 90 premovalnikov 77, izmed 30 železnih rudnikov 22, in izmed 56 železarn 46.

Poljska.

Generalna stavka na Poznanjskem.

Na Poznanjskem je izbruhnila splošna stavka gospodarskega značaja. Delavstvo zahteva povišanje plač za 88—100 odstotkov. Vlada je poslala v vse industrijske kraje vojaštvo, s katerim skuša zlomiti stavko. Podjetniki kovinarske industrije so izjavili, da povišajo plače za 25 odstotkov, kar je delavstvo odklonilo.

Delavsko gibanje proti reakciji.

Demonstracije poljskega proletarijata proti dvigajoči se reakciji se nadaljujejo po vseh industrijskih centrih. Protestna resolucija je povsod enoglasno sprejeta.

Delavski sovjeti.

»Rzecz Sospolita« poroča, da je v Čenstohovu izbruhnila stavka steklarjev. Ena glavnih zahtev delavstva je — organizacija delavskih sovjetov.

Pogajanja med internacionalo »2« in »2 1/2«.

V prvi številki smo poročali o pogajanjih med dunajsko internacionalo 2 1/2 in angleško delavsko stranko. (2 intern.) Tekom pogajanj je II. internacionala pristala na to, da razpusti svojo organizacijo, da se z dunajsko internacionalo ustanovi enotno internacionalo. Dunajska internacionala je odgovorila, da se mora pogajati tudi z italijanskimi socialisti in z vsemi komunističnimi strankami. Henderson je v imenu angleške delavske stranke odgovoril, da on nikdar ne pristane na združenje s komunisti, pač pa ni proti pogajanjem z italijanskimi socialisti.

Proti 8 urnemu delavniku.

V Franciji je pričela reakcija delati za podaljšanje 8 urnega delavnika. V nekaterih tovarnah je že vpeljan 10 urni delavnik, dočim ko so plače samo za eno uro višje. Zveza podjetnikov, ali kakor se imenujejo »Zveza za obrambo gospodarskih interesov«, je objavila manifest, v katerem govori med drugim, da je za povzdigo gospodarstva neobhodno potrebno zvišanje 8 urnega delavnika in odločen korak proti strokovnim organizacijam, ki so se izjavile za Moskvo.

Strokovni pregled.

Delavske strokovne organizacije v SHS.

V zadnji številki smo označili birokratizem pri delavskih organizacijah in pa zamenjavo strokovnih organizacij s političnimi, ki je tudi posledica birokratov, politikanov, kot glavne ovirne sile zdravega razvoja strokovnih organizacij pri nas.

In pogledimo kako strašno so ti pojavi razrušili in razcepili strokovno gibanje v Jugoslaviji. Z velikanskimi napori in trudi se je posrečilo 1920. leta ujediti vse zavedne strokovne organizacije v SHS državi. Centralni strokovni svet v Beogradu je takrat združil v svojem okrilju skoro 300.000 strokovno organiziranih delavcev. Velika gospodarska armada, pred katero so imeli indu-

Mednarodno delavsko gibanje.

Poziv amsterdamske strokovne internacionalne za pomoč Rusiji.

Amsterdamska strokovna internacionala se je obrnila v drugič na delavstvo vsega sveta, da pomaga gladojuči Rusiji. V svojem pozivu obsoja

strijalci rešpekt, je vodila uspešno več tisoč mezdnih gibanj, tarifnih pogajanj in štrajkov. Ona je tekom dveh let vsaj skušala nekoliko omiliti nezno draginjo, ki je neprestano rasla ter se nepretrgoma vojevala za zboljšanje delovnih pogojev in plač. Mislim, da ni delavca, ki se ne bi tekom teh treh let dejansko prepričal dobivši 50 %—150 % povišanje svojih dohodkov, da je bil strokovni pokret na svojem mestu, v rokah zavednih delavcev, ki so odločno in neustrašeno zastopali delavske interese. V tej močni strokovni organizaciji so bili dobro došli kot člani vsi zavedni delavci, ne glede na njih politično prepričanje.

Ali moč tega strokovnega pokreta je bila trn v očeh objestnih in nenasitnih podjetnikov, ki niso mogli brezmejno izkoriščati svojih delavcev — in pa — obankrotiranih politikanov, ki so vsled svojega oportunitizma izgubili zaupanje širokih mas in bili vrženi v staro šaro. Oni niso mogli pozabiti gledati v strokovnih organizacijah mestna korita za svojo politično in materialno eksistenco. Oni so z veliko radostjo in še z večjimi nadami pozdravili izjemne zakone misleč, da bodo potom njih zadobili zopet izgubljeno zaupanje.

Posledica izjemnih zakonov in uredb je bil razpust in začasno obustavljanje delovanja skoro vseh razredno zavednih strokovnih organizacij v Jugoslaviji.

Kot hijene so se vrgli politični bankeroti, da v tem težkem času pograbi kase, inventarje in imetek strokovnih delavskih organizacij. V ta namen so začeli prirejati v vseh organizacijah s pomočjo oblasti, ki ščitijo kapitalistične interese, na hitro roko puče.

Prvi tak puč so izvršili v Zagrebu pri Savezu transportnih in saobračajnih radnika. Mogočni Savez, ki je štel lansko leto več kot 50.000 članov, so uspeli razbiti v en mah in posejati nezadovoljstvo in spore med železničarje. Potem so na hitro roko brez odobrenja merodajnega foruma kongresa prekršili vsa obstoječa pravila in prezirajoč mišljenje ogromne večine članov ustanovili v Beogradu nekaki glavni radniški savez — a ravno tako tudi v Sarajevu. A tudi v Zagrebu so meni nič tebi nič postavili — ne izvolili — nove strokovne odbore in prevzeli iz rok policije kase in inventarje.

Tako so s pomočjo izjemnih zakonov in uredb uspeli razrušiti delavske strokovne organizacije in jih spremeniti v politične priveske svojih stranic, ne oziraje se pri tem na ogromno razsulo, ki je neizogibna posledica takega pučistovskega postopanja.

Neposredna in neizogibna posledica takih nedemokratičnih in nedelavskih postopkov je velikansko odpadanje članstva. Jasno je, da enkrat izgubljeno zaupanje se ne more zadobiti nazaj s silo. Vrhovni in najelementarnejši princip vsake organizacije je, da se v vseh važnih vprašanjih upošteva volja in mišljenje članstva.

Nasproti tej nedemokratični in nedelavski taktiki zavedno delavstvo mora napeti vse sile, da ohrani in pripori edinstvo celega delavskega razreda v vseh strokovnih zvezah, brez ozira na strankino ali internacionalno pripadnost članov. Delavski razred bo samo potom svojih občnih zborov in kongresov na podlagi pravil odločal, kako bo opravljal svoje strokovne organizacije in njihovo imetje.

Neznosna draginja, velikanska brezposelnost in gospodarska reakcija zahtevajo nujno združitev celega delavskega razreda v strokovnih organizacijah na zgoraj omenjeni podlagi. Vsak kdor zavedno ali nezavedno dela in rovari na zgoraj omenjeni način samo ruši dragocene in z mnogimi žrtvami zgrajene strokovne zveze.

Delavske plače in reakcija.

Po svetovni vojni je bilo jasno, da bo skušal kapital naložiti vse breme posledic svetovnega klanja na rame delovnega ljudstva. Delavstvo je to čutilo in zato je po vojni pohitelo trumoma v svoje delavske strokovne organizacije. Te so se ponekod potrojile, da celo podesetorile.

In v resnici so bile delavske strokovne organizacije tudi pri nas leta 1919. in 1920. dovolj močne, da so v neprestanem strokovnem boju odbile prve napade odušnega kapitala na osnovne pravice in minimalne življenske pogoje delavstva.

Zato pa je bila prva skrb odušnega kapitala in njegovih agentov in podreptnikov, da uničijo edine trdnjave, ki so branile delavske interese: strokovne organizacije.

Vsled omahljivosti delavskih množic in očitnih izdajalcev delavskega gibanja, ki so vede ali nevede vsled svojega kratkovidnega oportunitizma, podpirali stremljenje odušnega kapitala in z vsjo silo delali na to, da se uniči enotnost strokovno-organiziranega delavstva. V ta namen so razširjali o delavskih, razredno zavednih strokovnih organizacijah laži in denunciacije; ustanavljali so svoje nove organizacije, ki naj bi bile samo priveske njihovim propalim političnim sektam. Brez skupščin, občnih zborov, kongresov, torej ne da bi vprašali voljo svojega članstva, so ti elementi na diktatorski način postavljali nove odbore. To je bilo seveda vse v interesu delodajalcev in policija je z veseljem podprla to njihovo razdiralno delo in dala tem od par ljudi diktiranim odbornikom vse imetje delavskih organizacij v roke.

Rezultat take policajsko-socialdemokratske politike je popolni razsul strokovnega gibanja posebno na Hrvaškem, v Bosni in Srbiji.

Čim je oduški kapital s pomočjo svojih agentov to dosegel, je začelo sistematično poslabševati delavske pogoje. 8 urni delavnik se skoro povsod povišuje na 10 urni. Draginjske doklade se ponekod odtegujejo, a drugod, kjer bi se morale vsled dvigajoče se draginje povečati, — so delodajalci pozabili na tarifne pogodbe.

Delavstvo se odpušča brez vzrokov. Umetno se ustvarja armada brezposelnih, katere ista podjetja sprejemajo na delo po novih, za delavstvo manj ugodnih pogojih.

Če pogledate plače v nekaterih podjetjih v Sloveniji, se morate naravnost čuditi, kako je mogoče živeti pri taki draginji s takimi plačami.

Najboljše od vseh delavcev in namščencev so plačani železničarji in rudarji. Saj so oni imeli do nedavno najmočnejše in najzavednejše strokovne organizacije, ki so delavcem teh dveh kategorij **priporile današnje plače.**

Dasiravno so kovinarji kvalificirani imajo mizerne plače. Oni zaslužijo poprečno komaj 1500 K na mesec t. j. mnogo izpod življenskega minimuma.

Škandalozno so plačani delavci in delavke v tobačni, kartonažnih, kemičnih in usnjarskih tovarnah, kjer so delavci in delavke, ki ne zaslužijo niti 600 kron na mesec. Če pogledamo po teh tovarnah vidimo, da je le en majhen odstotek organiziran strokovno. To pa zato, ker današnji strokovni odbori ne skrbje za pravilno agitacijo temveč agitirajo samo pred volitvami in še to politično.

A zavedne delavce niti ne pripuščajo k delu za strokovne organizacije. — Dalje. —

48 milijonov organiziranih delavcev.

Avgustova številka »Mednarodnega delavskega obzornika«, ki ga izdaja mednarodni delavski urad, razpravlja o silnem razvoju strokovnih organizacij za vojne in po vojni.

Leta 1913. je bilo na vsem svetu 16,150.000 organiziranih delavcev, l. 1920. je bilo že nad 48,000.000 or-

ganiziranih delavcev. V 7. letih se je torej potrojilo število članov strokovnih organizacij. Na prvem mestu po številu organiziranih delavcev je bila Nemčija s 13 milijonov organiziranih. Druga je Angleška z 8 milijoni, Rusija 5,200.000, Združene ameriške države 5,180.000, Italija 3,100.000, Francija 2,500.000. Teh 6 držav je štel l. 1920. 37 milijonov organiziranih, t. j. 77 % celokupnega števila. Izmed vseh organiziranih delavcev odpade na Evropo 84 % — in na vse neevropske dežele pa samo 16 %. Najbolj na celim svetu je nazadovalo število organiziranih strokovnih delavcev l. 1921. v Jugoslaviji — kar je znak, da vlada v Jugoslaviji največja reakcija in

protidelavska politika. Dočim je bilo leta 1920. 350.000 organiziranih delavcev, jih je danes komaj 80.000 — torej se je število skoraj petkrat zmanjšalo.

Katoliške strokovne organizacije v Nemčiji.

»Zentralblatt der christlichen Gewerkschaften« prinaša poročilo katoliških strokovnih organizacij za l. 1920. Te strokovne organizacije so koncem 1920. šteli 1,100.000 članov, kar znači v primeri za l. 1919. narastek 100.000 članov. Število organiziranih žensk znaša 214.000, t. j. 20 %. Socijalistične strokovne organizacije pa znašajo 8,000.000 članov, med temi 1,700.000 žena.

Mladinski vestnik.

Kaj je tvoje življenje?

(Konec.)

Ulica je oživila. Avtomobili so pričeli voziti. Postavil sem se k izhodu. Dame in gospodje v dragocenih kožuhih, sveteči se od zlatega briljantnega okrasja, so vstopili v pripravljene kočije. Visoko so si zavihnil ovratnike in se ogrnili v svoje plašče, da bi jim ne škodoval mrzli zrak. Brez misli zrem odhajajoče avtomobile. Tu zagledam enega iz naše tovarne; popolnoma nov je; morda sem sam delal zanj, teden, mesec dni. Pograbi me neko posebno čuvstvo, kakor bi mi bil avtomobil ukraden. Instinktivno sem se rinil bliže izhodu, kakor bi bil na sledu tatu, da ga zagrabim za vrat. Visok, odličen mož z mlado, lepo gospo je prišel iz gledališča in je šel z njo proti avtomobilu. Spoznal sem ga. Ravno isti je, ki je pred nekaj dnevi ogledoval naše delavnice in o katerem je strahu polno rekel delovodja, da je nov lastnik naše tovarne in da navadno samo potuje.

Bliskovito hitro se mi pode misli po glavi. Pogledam se od nog do glave. Svoj umazani suknjič, svoje zašite hlače, svoje raztrgane čevlje premotrim s brzim pogledom in spomnim se na delavnico, v kateri smo morali kašljajati delati v zimskem mrazu in ob pomanjkljivi kurjavi. — Bilo mi je, kakor da imam pred seboj hudodelca in da ga moram prijeti. — »Vi, tu se ne berači!« zakriči nad menoj policaj. Moral sem iti nekaj korakov naprej in izgledati zelo sumljiv, kajti vsi ljudje so zrl name in policaj je držal mojo dvignjeno roko. Hitro sem potegnil svojo roko nazaj in izkušal izginiti v gneči. Bal

sem se že, da me je gospodar spoznal in da me odpusti iz službe.

Trepetajoč od mraza in utrujen sem krenil domov. Ko mi je zopet prišlo na misel moje prejšnje vprašanje, sem vedel odgovor in pobit, poln brezmočne bridkosti sem si rekel:

Moje življenje ni nič drugega kakor orodje bogatina za povečanje njegovega bogastva.

Sedaj si slišal, kako sem prišel do odgovora na svoje vprašanje. To vidiš vsak dan, če imaš odprte oči.

»Tako je,« boš rekel »pri onih, ki delajo v velikih tovarnah. Kako pa je z onimi, ki delajo pri enem mojstru ali kmetu? Njim se še slabše godi in mojster ali kmet tudi ni prebogat. Jaz delam vendar rajši za bogatina, če mi gre bolje kakor pri drugem!«

Tudi tak delavec dela za bogatino, kapitaliste, kajti mojster mora ravno tako poceni prodajati blago kakor tovarnar, kmet kakor veleposestnik. Sicer ne kupi nihče od njega. Ali fabrikant ima hitro tekoče stroje, veleposestnik motorne pluge in umetna gnojila. V njegovi tovarni more en delavec proizvajati mnogo več blaga, na polju veleposestnikove en poljski delavec mnogo več pridelka pospraviti. In da more torej za isto ceno prodajati, se mora mojster kakor kmet zadovoljiti z manjšim dobičkom in svojega delavca slabše plačati. Da vzame mali mojster najrajši »učence«, ki jim nič ne plača in ki delajo čisto 10—12 ur in še več, je čisto naravno.

Njegovo življenje je torej žrtev, ki jo vrže mali mojster ali kmet kapitalizmu, da ostane sam nedotaknjen in more živeti dalje kot samostojen mojster ali kmet.

Tiskovni sklad.

Delavci in kmetje, nabirajte pripevke za list! Zavedajte se, da ta denar ni proč vržen, ker ga darujete za svoj edini, pravi delavski list v Sloveniji! Ta denar boste dobili bogato povrnjen, ker se bo list tem uspešneje boril za vaše interese, čim bolj se bo širil! Vi s svojo zavednostjo odločujete o tem, ali bodo ostale »Delavske Novice« tednik, ali postanejo dnevnik! Pod to rubriko bomo edino prinašali imena vseh darovalcev, ki se jim zahvaljujemo že vnaprej. Tisočera hvala in čast tem zavednim delavcem, ki so nam že takoj po prvi številki poslali sledečo vsoto:

Rojc Al., delavec; Žagar Ivan, delavec; Sušnik Franc, delavec; Vrhovec Leopold, delavec; Škof Franc, delavec; po 80 kron. — Martinčič, delavec; Grabner Matija, delavec; Skubic J., delavec; Goljevšček M., delavec; Klepec Anton, delavec; Šorli A., delavec; Jazbec L., delavec; Mencinger O., delavec; Krivic J., delavec; Komar F., delavec; po 40 kron. — Neimenovan, Bernik R., delavec; Slabše K., delavec; Pibernik F., delavec; Škrobar A., delavec; Anželjčič J., delavec; Muha J., delavec; Korun J., delavec; Kovač J., delavec; Planinšek K., delavec; Pohar J., delavec; Štrukelj Fr., delavec; Mejač B., delavec; Majaron J., delavec; Oblak R., delavec; Weingerle J., delavec; Mršnik K., delavec; Papež J., delavec; Koletič A., delavec; Volavšek

J., delavec; po 20 kron. — družba zavednih delavcev 450 kron, neimenovani v veseli družbi nabral 115 kron; Skupaj 1800 kron.

Poziv na naročbo!

K današnji številki prilagamo polonice za naročnino, ker nam je mnogo somišljenikov takoj po l. številki pisalo, da jim jih pošljemo! Delavci in revni kmetje, naši somišljeniki odzovite se polnoštevilno in nabirajte naročnike! Ker marsikdo ne utegne sam izpolniti vseh poštnih poslov, pa naj en agilen delavec v svojem kraju nabere naročnike, pobere naročnino in nam pošlje! Potem bomo pošiljali na dotičnika list za vse naročnike dotičnega kraja.

Ker je po novi naredbi z dne 1. novembra 1921 dalje izpolniti polonice čekovnega zavoda v dinarski veljavi, opozarjamo naročnike, da napišejo odgovarjajoče zneske v dinarjih in parah. Mesečna naročnina stane torej 2 D., letna 22 D.

Informacije v politično pravni zadevah in v zadevah proti izkoriščevalcem vsak četrtek od 1. do 3. ure popoldne. — Uredništvo.

Inerate bank in izkoriščevalcev prepuščamo »Napreju« glasilo delavcev, pač pa sprejememo inerate revežev po lastni ceni. — Upravištvo.

Na razne napade kapitalističnih listov na »Delavske Novice« ne bomo odgovarjali. Uredništvo.